

April 2015

Op basis van de voorbereiding gemaakt voor de studiedag van Integrale Jeugdhulp,
'rechten van cliënten in de jeugdhulp' 6 maart 2015, Schaarbeek
En het bronmateriaal dat bij Roppov ter beschikking is, o.a. de voorbereiding van
de Roppov dialoogdag 2011 over 'rechten van ouders'.

Themabundel: 'recht op een gezinsleven'.

Onze vertrekpunten:

De vraag naar respect voor het gezinsleven, hangt samen met de vraag van ouders naar meer betrokkenheid, duidelijkheid en respect voor hun positie in de jeugdhulp.

Om het belang hiervan duidelijk te stellen, werden verschillende redenen aangebracht:

- Er zijn voor alle ouders rechten omschreven, doch niet aangepast aan een hulpverleningssituatie.
- Omdat de rechten van ouders te algemeen zijn en interpreteerbaar.
- Het is belangrijk dat ouders van bij de start weten waar ze staan. Niet wachten tot het botst!
- Omdat de relatie kind-ouder blijft en de relatie hulpverlener-kind niet.
- Rechten van ouders met een jongere in hulpverlening moeten dezelfde zijn als rechten van alle andere ouders. (*Tenzij er anders moet gehandeld worden ter bescherming van het kind.*)

Prioritaire opdracht van de jeugdhulp, van hulpverleners, is de rechten van het kind te garanderen, samen met ouders:

Elk kind heeft recht op maatregelen en diensten die zijn ontwikkeling bevorderen.

Het belang van het kind is de eerste overweging bij elke beslissing die het kind aangaat.

Het gaat steeds over rechten én plichten:

Ieder recht van de één zorgt er voor dat de ander de plicht heeft dit recht te respecteren. Het recht van het kind op opvoeding, huisvesting, onderwijs, vrije tijd, bescherming, een gezinsleven, brengt mee dat andere personen de plicht hebben om dit te respecteren.

Juridisch kader:

- Ouderlijk gezag in burgerlijk wetboek.
- Wet op de privacy.
- Universele verklaring van de rechten van de mens,
Artikel 16: Het gezin is de natuurlijke en fundamentele groepseenheid van de maatschappij en heeft recht op bescherming door de maatschappij en de Staat.

Aandachtspunten uit gesprekken met ouders:

1. Rond het begrip ouderlijk gezag / ouderlijke verantwoordelijkheid.

Er werd in de oudergroep gewezen op **de formulering** rond het **verminderen van het ouderlijk gezag** ('stap voor stap ifv het zelfstandig worden van de jongere'; cfr. memorie van toelichting bij 'decreet rechtspositie minderjarigen').
Ouders melden dat dit vaak gezien wordt als 'de jongere beslist zelf' vanaf 12 jaar en de ouder heeft dan geen inspraak meer.

In alle andere gezinnen loopt dit anders.....

Wanneer wordt de jongere 'rijp' geacht?

En denken ouders en hulpverleners daar op hetzelfde moment hetzelfde over?

Voorbeelden van concrete knelpunten:

'Er wordt gemeld dat de hulpverleners vlug teruggrijpen naar de rechten van minderjarigen om ouders niet meer te informeren. De jongere kan er namelijk voor kiezen geen info meer te geven aan de ouders. Op die manier worden ouders er buiten gezet. Voor alle duidelijkheid, het gaat hier niet om zaken waarbij er gevaar is voor de jongere, het gaat over moeilijke zaken die de jongere liever vermijdt, conflicten zoals ze in ieder ander gezin voorkomen.'

'Wanneer een jongere toch een brommer mag hebben binnen de dienst, maar ouders gaven daar geen toestemming toe.....blijven ouders dan ook aansprakelijk?'

'Er zijn vaak normale zaken, botsingen (zoals iedere puber met zijn ouders botst) die doordat een gezin in de hulpverlening zit, onderwerp van handelingsplan worden.....

Deze zaken worden dan geproblematiseerd.

Als de hulpverlener dan aan de kant van de jongere staat, en de ouder niet betrokken wordt, is men als hulpverlener verantwoordelijk voor een verwijdering in de relatie, niet voor herstel....'

Diensten kunnen zich verschuilen achter het recht van jongeren om zaken niet door te geven aan ouders. **Ook als het kind "nee" zegt is het belangrijk om ouders te blijven betrekken, informeren en ondersteunen.**

2. Het gesprek ouder/kind verloopt anders bij tussenkomst van jeugdhulp.

In tegenstelling tot de **situatie in andere gezinnen**, waar discussie normaal is bij meningsverschillen tussen ouders en pubers, **gebeurt het in de hulpverlening te vaak dat ouders hun kant inbrengen, de jongere het zijne inbrengt, en de hulpverlening (het team) beslist.**

Men krijgt niet de kans mee te groeien met de jongere, men leert niet samen beide bezorgdheden in beeld te brengen en om te gaan met meningsverschillen en bezorgdheden. In dit soort situaties wordt soms **gekozen voor het één tegenover het ander** en één van de twee wordt gevolgd (de jongere meestal..?) zonder dat het debat rond alle bezorgdheden gevoerd is.

Je kan als dienst consequent **directe communicatie installeren tussen ouders en jongeren, zelfs op momenten dat de jongere niet wil.**

Tips bij concrete knelpunten:

“Als een jongere niet aan de telefoon wil komen, omdat hij het ‘gemoei’ van zijn ouders beu is (zoals dit bij vele pubers zo is) kan de hulpverlener hier een duidelijk standpunt innemen en melden dat de jongere met de ouders moet spreken.”

“Een dienst organiseerde elke maand een gesprek met een moeder, ondanks het feit dat de dochter haar niet wou zien. Telkens werd gezegd dat de moeder kwam, waar men ging zitten, waarover men ging praten en dat de dochter uitgenodigd was om er bij te komen als ze wou. Na vele maanden kwam de dochter zelf weer bijzitten en werd het contact weer hervat. “

Bij hulpverlening loop je het gevaar dat bepaalde zaken ondervangen worden door de professioneel.... Het is goed om bv. met de jongere, wanneer die naar huis gaat voor het weekend, **al te oefenen indien er een vervelende kwestie moet besproken worden met de ouders. Vervelende gesprekken voorbereiden kan ook gebeuren met de ouders....**

Indien jongeren gevaar lopen kan men er voor kiezen om ondanks het feit dat de jongere wil dat je zwijgt tegen de ouder, duidelijk te zijn hierover.

“Bij de start zegt een bepaalde dienst dat men **in sommige gevallen deze keuze maakt, ondanks het verzet van de jongere** (vb. bij druggebruik, contacten met derden die een gevaar betekenen....)”

Beter nog is dat men met de jongere werkt opdat hij zelf het gesprek zou aangaan, of toch op zijn minst de toestemming geeft aan de hulpverlener om zijn ouders te contacteren.

3. Er is een verandering in de positie van ouders wanneer ze in de hulpverlening terecht komen.

Ouders, het gezin, moeten zich inpassen in de hulpverlening (niet omgekeerd) dat bepaald wordt door de aanbodszijde: regelgeving, opdracht, doelstellingen geformuleerd door mensen die de jongere via een professionele relatie kennen.

Ouders beslissen niet meer alleen over vele regels/gewoonten die in andere gezinnen spontaan groeien. Bv. rond uur van slapengaan, voedingsgewoontes, met welke vrienden hij omgaat of meeneemt naar zijn kamer,

Hulpverlening moet focussen op de jongere in zijn gezin (**gezin is altijd deel van de context**) **op de relatie jongere – ouders**, dit moet ook een deel van de begeleiding bepalen, niet alleen de problemen van de jongere.

Bepaalde diensten (of enkel bepaalde medewerkers uit deze diensten) maken duidelijke keuzes.

Doordat ouders bij plaatsing van een kind een aantal groeimomenten (en dus ook botsingen) niet meemaken is het des te belangrijker om de relatie te beschermen bij plaatsing (zeker bij een puber).

De jongere **moet** met zijn ouders spreken, indien deze thuis zou wonen zou hij ook de confrontatie moeten aangaan..

Anders vervreemdt men, en verkleinen de kansen tot een geslaagde terugkeer eens 18 jaar. Zelfs als de jongere nooit meer thuis zal wonen is een beter contact met ouders toch een grotere garantie naar steun op latere leeftijd. **Werken aan de contacten, ondersteuning hierbij aan beide kanten, is een keuze...**

Je kan de keuze maken om het dagelijks leven, ook al is het op afstand, zo dicht mogelijk te houden, vermits je anders als ouder veel mist. Bij 'normale' gezinnen word je constant met allerlei geconfronteerd, en je reageert er op omdat het zich voor je neus afspeelt (ook al zijn die reacties ook niet altijd geslaagd).

Tips:

- Maak bij de start een lijst van alle acties die ouders met hun kinderen doen: kapper, huiswerk, dokter, shoppen, in bed leggenen spreek af bij de start wie wat zal doen en hoe dit geregeld zal worden.
- Vertel bij de start waar ouders betrokken worden zodat het niet telkens op 'den bots' moet, zodat ouders er niet naar moeten vragen.
- Maak een afspraak dat je elke week even belt, per definitie elke donderdag om 11.30 bv., zodat dingen niet tussen de plooiën van de drukte vallen. Maak er een traditie van, op die manier installeer je een structuur cfr. bij het organiseren van afspraken in een gezin...

4. De manier waarop de hulpverlener de ouders behandelt, beïnvloedt ook hoe de jongere zijn ouders ziet.

Als er geen informatie naar de ouders gaat, als ze niet meepraten als evenwaardige partners, hoe wordt dit gezien door de jongeren?

Zijn deze ouders 'het dan niet waard' ?

Is het misschien omdat de hulpverlener hen ook niet serieus neemt?

Omdat ze in de fout zijn?

De jongere merkt dit ook en kan er een eigen verklaring aan geven

Onbewust spelen allerlei factoren mee in de omgang met, en het denken over ouders.

Voorbeelden van concrete knelpunten, waar vooroordelen kunnen meespelen:

"De interpretatie bij verontrusting over 'ontplooiingskansen' kan heel ruim gaan. Ruzie maken kan dan als contraproductief gezien worden, dit legt stress op de jongere. Toch botst het met pubers in elk gezin, ruzie maken kan ook groei inhouden."

"In pleegzorg is de vergelijking tussen 'zich ontplooien in een huis met tuin' waar de pleegouders werk hebben en meer geld (en gezonde voeding), versus een cité-huis, zonder tuin, werkloze (rokende) ouders ..., rap gemaakt..... wanneer men moet verlengen of niet...."

"Een kind dat in zijn eerste levensjaren bij een pleeggezin opgroeide moet ook opnieuw 'hechten' bij terugkeer naar het eigen gezin?"

Er kunnen hier factoren, eigen aan de hulpverlening, meespelen wat het oorspronkelijke gezin in het nadeel kan stellen. Laat hulpverlening hier zelf bepaalde ‘kansen’ minder doorwegen?

Ook bij verontrusting speelt soms een ‘beoordeling’ van gezinnen, ook als het nog niet echt om ‘verontrusting’ gaat. Weet hoe jij als hulpverlener dat invult en spreek er over. Spreek ook over bezorgdheden, beveiliging en bescherming samen met ouders.

5. Bij weigering van een aanbod door jongeren, krijgen ouders geen hulp.

Toch is het vaak een grote nood **om in moeilijke periodes met een puber steun te krijgen**. Door het gebrek aan steun voor ouders komt het gezinsleven onder druk te staan en dit is dan weer in het nadeel van de jongere. Een keuze ter bescherming van het gezin, in functie van de jongere, moet zich ook richten naar het gezin.

De vraag om te werken aan herstel van de relatie is een andere insteek dan de vraag om te werken aan de problematiek van de jongere die gediagnosticeerd wordt door professionelen.

“Hulpverlening kan ook niet altijd het gedrag van jongeren wijzigen, doch als men als ouder lastige jaren meemaakt met een jongere, kan hulpverlening een manier zijn om deze zware opdracht te helpen dragen.”

Hulpverlening is ook belangrijk in het ondersteunen van ouders tijdens deze harde periodes. Een ouder aan het woord: *‘Het is niet altijd gemakkelijk om bij sommige problemen de moed niet te verliezen. Hulpverleners kunnen dan een steun zijn om je zelfbeeld en zelfwaardegevoel op te krikken. Jongeren met problemen doen je meermaals twijfelen of je wel goed bezig bent. Als je eigen jeugd niet vlekkeloos verliep, heb je het daarbij vaak nog extra moeilijk. Toch wil je je taak als moeder zo goed mogelijk opnemen, ook al ben je soms ten einde raad.’*

“Er worden steeds meer eisen gesteld aan ouders in het kader van opvoeding. De problemen waarmee men geconfronteerd wordt en waar men verwacht wordt zijn verantwoordelijkheid te nemen, leiden vaak tot een heel stresserend, opgefokt, leven. En toch verkrijgen binnen de jeugdhulp enkel de jongeren meer en meer rechten, terwijl bij ‘overtredingen’ laks of niet wordt ingegrepen. Als je als ouder ‘het niet goed doet’ heb je vaak het gevoel machteloos te staan, geen rechten te kunnen doen gelden.”

“Jongeren kunnen mishandeld worden, maar ook ouders kunnen getiranniseerd worden door hun kinderen. Ouders leven dan in dubbele angst. Angst omdat het met de jongere verkeerd loopt: ‘tenslotte wil je nog altijd je kind steunen en hopen dat het goed komt met hen’. Maar ook angst veroorzaakt door het gedrag van je kind. Voor de gevolgen die het heeft op jou en op de andere kinderen die dit als slecht voorbeeld zien. Op dat moment sta je machteloos. Psychisch is dit heel zwaar, zeker voor alleenstaande ouders.”